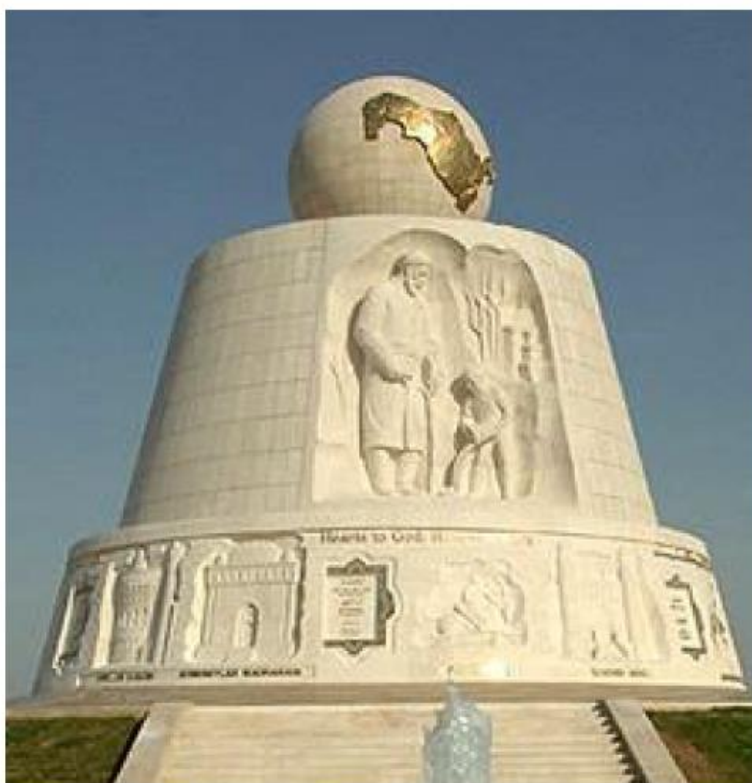

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ
ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
НЕМИС ВА ФРАНЦУЗ ТИЛЛАРИ КАФЕДРАСИ**

**ХОРИЖИЙ ТИЛЛАРНИ ЎРГАТИШДА ЗАМОНАВИЙ
ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН
Фойдаланишнинг мақсад ва вазифалари ҳамда
Долзарб усуллари**

**мавзусидаги республика миқёсидаги ОНЛАЙН
илмий-амалий анжумани материаллари**

ТЎПЛАМИ

БУХОРО – 2020

Хорижий тилларни ўргатишда замонавий инновацион технологиялардан фойдаланишнинг мақсад ва вазифалари ҳамда долзарб усуллари: мақолалар тўплами, тўпловчи ва нашрга тайёрловчи: Д.З.Ҳаётова; Бухоро; “Standart poligraf” нашриёти, 2020 йил, 417-бет.

Тўпланда илм-фан ва маърифат тўхтовсиз жадаллик билан ривожланаётган бир пайтда республикамиз олимлари, профессор-ўқитувчилар, мутахассислар, докторант ва мустақил изланувчилар, магистрлар, иқтидорли талабаларнинг илм-маърифатни ривожлантириш: муаммо ва ечимлар, тилшунослик фанининг долзарб масалалари, таржимашунослик, адабиётшунослик ва лингвомаданиятшунослик хусусиятлари, жаҳон адабиёти ва фольклоршунослигининг умубашарий омиллари, лингводидактика, хорижий тилларни ўқитишда педагогик ҳамкорлик, таълим тизими барча босқичларида хорижий тилларни ўргатишда замонавий инновацион технологиялардан фойдаланишга оид сўнгги илмий натижалар, муаммо, тажриба, метод ҳамда истиқбол масалалари талқинига бағишланган мақолалар ўз ифодасини топган.

Тўпландан тил ва адабиёт, таржима ва тавсия, педагогика ва методика муаммолари билан кизиқувчи ёш олимлар, мутахассислар, докторант ва мустақил изланувчилар, талабалар ва ўқувчилар фойдаланишлари мумкин.

Таҳрир хайъати:

Проф. О.Х.Ҳамидов, доц. С.Қ.Қаххоров, проф. М.Қ.Бақоева, проф. Д.С.Ўраева, ф.ф.д. М.М.Жўраева, доц. М.Н.Ҳикматова, PhD Я.Б.Рўзиев, PhD О.М.Файзуллаев, PhD М.Б.Ахмедова, катта ўқитувчилар Д.Ҳ.Каримова, М.М.Махмудова

Тўпловчи ва нашрга тайёрловчи:

Мустақил изланувчи ўқитувчи: Д.З.Ҳаётова

Тақризчилар:

Филология фанлари доктори, профессор Д.Ҳ.Қувватова
Филология фанлари номзоди, доцент Р.Р.Бобокалонов
Филология фанлари номзоди, доцент З.И.Расулов

Тўпланим БухДУ Илмий кенгашида муҳокама қилинган ва нашрга тавсия қилинган (2020 йил 5 майдаги 9 -сонли баённома)

МУНДАРИЖА

I - БЎЛИМ ЗАМОНАВИЙ ТИЛШУНОСЛИК ВА ТАРЖИМАШУНОСЛИК: АНЪАНАЛАР ВА ИННОВАЦИЯЛАР

<i>Ҳамидов О.Х.</i> Илм-маърифат ва рақамли иктисодиётни ривожлантиришда АКТ ва чет тилларнинг моҳияти.....	3
<i>Зикриллаев Ғ., Менглиев Б., Жумаев Э.</i> Улуғ адиб сабоғи.....	5
<i>Қувватова Д.Ҳ., Раджабова М.</i> Ўзбек тилида шахс номи билан келган фбларнинг гендер хусусиятлари.....	9
<i>Jurayeva M.M.</i> L'expression des categories de modalite dans les contes français et ouzbeks.....	13
<i>Қаршибаева У.Д.</i> Шатобриан асарлари қаҳрамонларининг диний ғояларга таяниши.....	15
<i>Ҳайруллаев Х.</i> Лингвистик бирликлараро иерархия: жараён, тавсиф, муносабат.....	17
<i>Жуманиёзов З.О.</i> Tilning leksik tarkibini tarjima qilish masalalari.....	19
<i>Жуманиёзов З.О., Жуманиёзова Н.К.</i> Аслият ва таржима тиллари ўртасида лисоний ва маъновий тафовутлар.....	21
<i>Нигматова Л.Х.</i> Ўзбек тили умумий корпусларида тил ва маданият уйғунлиги муаммоси.....	24
<i>Rasulov Z.I.</i> The problem of language economy from the perspective of language evolution.....	32
<i>Jamolova G.</i> Stendalning “parma ibodatxonasi” asarida milliylikka munosabat.....	35
<i>Ҳайдаров А.А., Муртазов О.Н.</i> Тил бирликларида коннотатив маънонинг ифодаланиши.....	36
<i>Ҳайдаров А.А. Муртазов О.Н.</i> Интонация, пауза ва урғу билан боғлиқ коннотатив маъноларнинг ифодаланиши.....	39
<i>Файзуллаев М.Б., Мухаммадова А.О.</i> Поэтика стихов а.наваи в переводах.....	41
<i>Sararova K.O.</i> Phonostylistic properties of terminological vocabulary and problems of its study.....	44
<i>Sharipov F.I.</i> Social influences on language variation.....	46
<i>Akhmedova M.B.</i> The development of “spirituality” terms.....	48
<i>Файзуллоев О.М., Мухаммадова А.О.</i> Таржиманинг махсулли усуллари.....	50
<i>Komilova G.</i> Stylistic difficulties of translation in modern English.....	52
<i>Мухтарова Ш.Ф.</i> Заимствования археологической терминологии.....	54
<i>Носиров О.Т., Ниёзова М.Ш.</i> Репрезентация концептосферы «времени года» в узбекской лингвокультуре.....	57
<i>Усмонова Ш.А.</i> Медиалингвистика оав тилига оид тадқиқотларни ўрганади.....	59
<i>Каримова Д.Ҳ.</i> Бадиий - тасвирий воситалар ва таржима.....	61
<i>Рўзиев М.К.</i> Генрих теодор бёлльнинг «масхарабознинг карашлари» романида асосий.....	63
<i>Tursunov M.M.</i> A glimpse on conceptual metaphors.....	64
<i>Шарипов С.С.</i> Лексикография ва луғатчиликнинг янгиланиш тенденцияси.....	68
<i>Қулдашова Н.Б.</i> Термин ва категория тушунчалари изохи тўғрисида.....	74
<i>Saidov Kh.</i> Oral corpora in the field of linguistics.....	76
<i>Собирова З.</i> Туризм атамаларининг инглиз тилидаги лексик-семантик тадқиқи.....	79
<i>Джумаева Н.</i> Фонетик стилистик воситаларнинг macmillan english dictionary for advanced learners луғатида берилиши.....	81
<i>Шукурова М.А.</i> Развитие лексико-понятийного поля этики XVI-XVIII веков.....	84
<i>Ҳоҗиева Ғ.С.</i> Санъат терминларининг миллий-маданий тадқиқи.....	87

<i>Усмонова З.</i> Стивен кингнинг "ўлик минтақа" (the dead zone) асаридаги инсон ва замон муаммоси.....	89
<i>Narzullayeva F. O.</i> Konnotativ maʼnoning fonetik vositalarda ifodalanishi.....	91
<i>Қурбонова Ў.У.</i> Мустақиллик йилларида чет тилларни ўқитиш соҳасидаги тадқиқотлар таҳлили.....	92
<i>Бахронова Д.</i> Олам манзараси ва унинг туб категориялари.....	95
<i>Хамидова М.Х.</i> Мифодеопоэтонимларнинг лексик-семантик табиати ва лингвопоэтик вазибалари.....	97
<i>Bekturdiyeva Sh. S.</i> Harbiy matnlarni tarjima qilishda ishlatiladigan tarjima usullari.....	98
<i>Қўшоқова Г. Ў.</i> Тил ижтимоий функциялари таърифи ва таснифи муаммолари.....	101
<i>Навроева М.</i> Tilga eʼtibor- elga eʼtibor.....	104
<i>Gʻafurova V.</i> Tarjimaning milliy lingvokulturemalari.....	105
<i>Joʻrayeva N.Sh.</i> Evfemizm lingvokulturologik fenomen sifatida.....	106
<i>Makhmudova U.</i> Pastiche as one of the language techniques in literature.....	109
<i>Шайхисламов Н.З.</i> Контакт лингвистикаси ва унинг терминологияси.....	111

II-БЎЛИМ ГЕРМАНИСТИКА ВА РОМАНИСТИКА

<i>Якубов Ж.А.</i> Дискуссионные проблемы теории предлогов во французском языке.....	115
<i>Бобокалонов Р.Р.</i> protégeons la planète pour lʼhumanite	117
<i>Adizova O.I., Abdullayeva N.N.</i> La locution – un groupe de mots qui joue.....	119
<i>Adizova O.I., Toʻrayeva M.</i> La methode critique biographique et son role chez luc fraisse.....	121
<i>Kasimova R.R., Axmedova M.F.</i> Runik – german qabilalarining eng qadimiy alifbosi.....	122
<i>Ruziev Y.B.</i> Die textfunktionen der deutschen tempora.....	128
<i>Юсупова С.</i> Анализ предложной системы французского языка и употребление предлогов de, à, en в разных контекстах.....	129
<i>Каримова Д.Х.</i> Немис тилида турғун бирикмалар ва уларнинг таржимаси.....	130
<i>Рахмонкулова Д. М.</i> Немис тилидаги терминларнинг таснифланиши.....	132
<i>Kobilova A.B., Salimova D.</i> The main approaches to the study of linguistic periphrases.....	133
<i>Жаббарова М.Х., Файзуллаева Ф.</i> Анализ новелл ги де мопассана.....	136
<i>Хаитова Г.Б.</i> Употребление конъюнктива в речевых актах современного немецкого языка	139
<i>Tairova M.H.</i> Le provençal dans la perspective de lexicographes juifs du midi de la france.....	141
<i>Khudoev S.S.</i> Funktionale Eigenschaften von Fachsprachen.....	143
<i>Kilicheva M.R.</i> The theme of isolation in "Jane Eyre" by Charlotte Brontë.....	144
<i>Наврозова М.</i> Использование предлог de функциональный аспект.....	146
<i>Рахимова Н., Юсупова С.</i> Функционирование грамматической формы в разных типах дискурса.....	147
<i>Islomov D.Sh.</i> Histoire de la semantique de la langue française.....	149
<i>Иргашова Ф.Б.</i> Die englische Sprache und sein Einfluss auf die deutsche Sprache	151
<i>Machmudowa M.</i> Johann Wolfgang Goethe: West-Östlicher Divan (1819)	153
<i>Hamidova I.O.</i> Approaches to enhance oral english.....	155
<i>Kholmatov Sh.S.</i> Zum Begriff und zu Problemen der Realien und ihrer Bezeichnungen.....	156
<i>Nishanov I.A.</i> Motivation: identifying intrinsic and extrinsic motivation.....	159
<i>Ochilova M.</i> La litterature française et Victor Hugo.....	161

<i>Ruziyeva N.X.</i> A socio-linguistic analysis of politeness strategies, forms and implementing them in communication.....	162
<i>Bobokalonov P. R., Hayatova N.I.</i> Disleksiya va disgrafiya nuqsonlarini bartaraf etishning fransuz tili o'qitishda o'rni.....	166
<i>Akramov B.L.</i> l'enseignement la langue français en contexte scolaire.....	167
<i>Qurbonova M.</i> Comment travailler sur les documents authentiques.....	169
<i>Kushakova G.Y.</i> Human society and its language.....	171
<i>Akramov B.</i> La fable - un recit destine au peuple.....	173
<i>Homidova S.</i> Fransuz tilida unlilar oppozitsiyasi.....	174
<i>Shakirov R., Nutfullayeva Z</i> Fransuz tilidagi ecouter va ausculter fe'llari semantikasi.....	177

III-БЎЛИМ **ҚИЁСИЙ ТИЛШУНОСЛИК**

<i>Жўраева М.М.</i> Француз ва ўзбек тилларида «хоҳиш-истак» категориясининг ифодаланиши (эртақлар мисолида).....	179
<i>Xodjayeva D.I., Xusenova M.O'.</i> Ingliz va o'zbek izohli lug'atlarida fonetik terminlarining qiyosiy leksikografik tahlili.....	181
<i>Tўраева Б.</i> “Асрни каритган кун” ва “икки эшик ораси” романларида хронотоп муштараклиги.....	186
<i>Abdusalomov F. A.</i> The “order” genre and “power” discourse in uzbek and english political-legal documents.....	189
<i>Рузиева С.А.</i> Отражение концепта «семья» в английской и узбекской паремиологии	191
<i>Нунонов И.А.</i> Lug'aviy-qiyosiy tahlil: aforizmlar.....	193
<i>Yuldasheva F.F.</i> Analysis of the structure and functions of the English and uzbek phraseological units.....	195
<i>Hushmurodova Sh. Sh.</i> Lexical-morphological discordances of English and uzbek set phrases.....	198
<i>Samadova S., Tursunova M.A.</i> Synonymie der Nebensätze und einfacher Sätze im Usbekischen und Deutschen.....	201
<i>Mirsajeva M., Rajabova D.O'.</i> Die Ausdrucksmöglichkeiten des Subjekts im Deutschen und Usbekischen	203
<i>Hayotova D.Z.</i> Nemis va o'zbek tillarida heimat (vatan) konseptining milliy-madaniy xususiyatlari	205
<i>Jumayeva O.I., Najmiyev M.M.</i> Ingliz va o'zbek tilidagi baxt va baxtsizlikni ifodalovchi maqollar tahlili.....	207
<i>Kamolov I.</i> Muhammad Haydarmirzoning “tarixi rashidiy” asarida Zahiriddin Muhammad Bobur biografiyasiga oid ma'lumotlarning qiyosiy tahlili.....	209
<i>Жўраева М.М.</i> Элегия ва марсия муносабати.....	211
<i>Norova M. F.</i> Turizmga oid atamalar sohasidagi qiyosiy-chog'ishtirma tadqiqotlar.....	212
<i>Mirzakulova F.M.</i> O'zbek va ingliz tillarida ot so'z turkumidagi birlik va ko'plik shakllarining klassifikatsiyasi.....	215
<i>Zakirova M.B.</i> Nemis va o'zbek xalqlari maqollarida ma'noviy o'xshashliklar.....	217

Usbekischen Textes bestätigt, dass das Subjekt in beiden Sprachen die gleiche Funktion erfüllt. Auch die Subjektstellung im Satz hat für Usbekisch und Deutsch viel gemeinsam.

Das Subjekt wird sowohl in der deutschen als auch Usbekischen Sprache durch verschiedene Formen repräsentiert. Die Analyse bestätigte, dass das Substantiv oder Pronomen an der Stelle des Subjekts am häufigsten steht. Das substantivische Subjekt unterscheidet sich im deutschen Text nicht von dem Usbekischen. Nach dem Vergleich handelte es sich nur um die konkrete Übersetzung. Häufiger als durch ein Substantiv wurde das Subjekt im deutschen Text durch ein Pronomen repräsentiert. Das Pronomen spielt u. a. die Rolle des Stellvertreters des Substantivs im Satz und im Vergleich zum Usbekischen stand in den deutschen analysierten Sätzen häufiger.

Literatur

1. DUDEN: Grammatik der deutschen Gegenwartssprache, Band 4, 6. Auflage. Mannheim: Dudenverlag, 1998
2. OPPENRIEDER, W. Von Subjekten, Sätzen und Subjektsätzen. 2. Auflage. Tübingen: Niemeyer, 1991

NEMIS VA O'ZBEK TILLARIDA HEIMAT (VATAN) KONSEPTINING MILLIY-MADANIY XUSUSIYATLARI

Hayotova Dilafrō'z Zoyirovna (BuxDU)

Annotatsiya. Mazkur maqolada tilshunoslik fani, uning yangi yo'nalishlari bo'lgan lingvokulturologiya, konsept, vatan konseptining o'zbek va nemis tilidagi talqini to'g'risida fikr yuritiladi. Qolaversa, vatan konseptiga doir olimlarning nazariy qarashlari haqida ma'lumotlar beriladi

Tayanch so'zlar : lingvokulturologiya, termin, tushuncha, vatan, konsept, leksema sxema, etnografiya, psixologiya, ssenariy.

Аннотация. В данной статье речь идёт о языкознании, о новом направлении в языкознании культурологии, о концепте, об интерпретации концепции родины на узбекском и русском языках. Представляются разные научные воззрения учёных о современном концепте.

Ключевые слова: лингвокультурология, терминология, понятие, родина, лексема, концепт, рамка, схема, геитальт, прототип, сценарий.

Annotation. This article is about linguistics, a new direction in linguistics of cultural studies, the concept and the interpretation of the concept of the motherland in Uzbek and Russian. It also gives an idea of the theoretical views of conceptual scientists.

Key words: linguoculturology, terminology, concept, motherland, lexeme, concept, frame, diagram, gestalt, prototype, script.

Ma'lum bir tilni o'rganish uchun unga qardosh tilni ham chog'ishtirib ko'rish va har ikkalasini qiyosan tadqiq etish tilshunoslik fani uchun yaxshi metodlardan biri sanaladi. Shunday ekan, lingvokulturologiyada ham bir-biriga har taraflama yaqin va o'xshash bo'lgan bir oilaga mansub tillarni o'rganish yaxshi samara beradi. Zero, bazi holatlarda madaniy qadriyatlar, joylashish o'rni, mansub bo'lgan til oilalari, gramatik qurilishi, leksikasi jihatdan butunlay farq qiladigan tillar lingvokulturologik asnodan o'rganilganda xalq og'zaki ijodi namunalaridagi mavjud o'xshashlik tadqiqotchini hayratga soladi. Qadimdan mavjud bo'lgan "Buyuk ipak yo'li" va boshqa iqtisodiy, siyosiy hamda madaniy aloqalar natijasida turli millat va elatlar adabiyotida paydo bo'lgan ijod namunalarini bugungi avlodga meros qilib qoldirilganligini isbotlaydi.

XXI asrda lingvistika nafaqat aloqa-aralashuv vositasibo'lmish tilni, balki millatning madaniy belgisini yoritib beradigan yangi yo'nalishni ham tadqiq eta boshladi. Tilga bunday yondashuv V.Gumboldt va A.A.Potebn kabi olimlarning qo'ygan tamal toshlari asosida bo'ldi. Shu o'rinda V.Gumboldtning: "Millatim tiliga qo'yilgan to'siq mening dunyoqarashimga

qo'yilgan to'siq demakdir", degan fikri har bir xalq tili uning madaniyati, urf-odati va hatto, dunyoqarashi bilan naqadar bog'liq ekanligini yana bir karra isbotlaydi. Shunday ekan, har bir tilni o'rganar ekanmiz, tadqiq etiladigan davr, millat, uning madaniy hayoti, mavjud siyosiy tizim, mamlakatning iqtisodiy ahvoli kabi xususiyatlarni bilish va tadqiqot ishida aniqlangan ma'lumotlarni inobatga olish juda muhim omil sanaladi.

Til kishi yashayotgan haqiqiy hayotni tasvirlab bera oladigan muhim vosita hisoblanadi. Shu sababli g'arb davlatlari falsafasi bir necha ming yillar mobaynida "tilshunoslik ombori"dan unumli foydalangan holda boyib bormoqda. Hozirgi davr buyuk faylasuflaridan biri bo'lmish A.M.Xaydegger tilni "Qulayliklar uyi" deya ta'riflaydi. Shuning uchun ham, lingvistika – til haqidagi fan, har qanday ijtimoiy fanni o'rganish jarayonida muhim metodologik asos, baza (ombor) vazifasini o'taydi. Demak, xalqlar madaniyati yoki madaniyatshunoslik fanlarini o'rganish jarayonini ham tilshunoslik fanidan ayri holda tasavvur qilib bo'lmaydi. Shunday ekan, lingvokulturologiya fanida til nafaqat hozirgi xalqlar mentalitetini, balki qadimgi davr xalqlari dunyoqarashi, ularni o'rab turgan atrof-muhit, mavjud jamiyat va o'ziga bo'lgan munosabati ham o'rganiladi. Chunki, yuqorida sanab o'tilgan belgi-xususiyatlarning bari xalq tomonidan yaratilgan va asrlar osha avloddan-avlodga o'tib kelayotgan maqol, matal, ibora, metafora va hikmatli so'zlarda saqlanib qolgan.

"Kontsept - bu odamning ongidagi yig'ilgan madaniyatga o'xshaydi. Boshqa tomondan, kontsept shundan iboratki, odam "madaniy qadriyatlar yaratuvchi" emas, balki oddiy odamning o'zi ham madaniyatga kiradi va ba'zi hollarda unga ta'sir qiladi" [5, B. 43]. Kontseptda bir tomondan, ob'ektiv dunyoning universal xususiyatlarini, ikkinchi tomondan, "aqliy va madaniy kelib chiqadigan sub'ektiv-milliy, idioetnik komponent ushbu tilda gaplashadigan odamlarning (etnik guruhning) xususiyatlari anglatadi" [3, B. 27]. Har bir xalqda fikrlashning o'ziga xos xususiyatlarini ochib beradigan kalit so'zlar mavjud va qobiliyat Ma'naviy madaniyatning asosiy tushunchalarini belgilash, ular uning elementlari va shu bilan birga uni tushundi. Ushbu maqola ob'ekti nemis madaniyatidagi vatan tushunchasidir. *Heimat* noyob so'z bo'lib, geografik xususiyatlar bilan bog'liq bo'lgan har qanday odamlar uchun qadrlil bo'lgan tarixiy an'analar bilan chanbarchas bog'liq bo'lgan tushunchadir. Ushbu tushunchani har bir xalq o'zicha, o'ziga xos his-tuyg'ular bilan bayon etadi: ingliz tilida *homeland*, fransuz tilida *la patrie, pays natal*, polyaklar *ojczyzna* ispan tilida *pais natal*, italyan tilida *patriadeb* ataladi. Nemis tilida vatan konsepti bilan juda ko'p sonli tasvirlar va his tuyg'ular bilan bog'liq.

Ushbu maqolaning maqsadi *Heimat(Vatan)* tushunchasining mohiyati va xususiyatlarini aniqlashdir. *Heimat(Vatan)* konsepti til, adabiyot va falsafada o'z aksini topgan nemis madaniyatidagi muhim tushuncha bo'lib germaniyaning tarixiy rivojlanishi bilan uzviy bog'liqdir.

Vatanparvarlikni o'z g'ururi or-nomusi, ota-onasidek muqaddas bo'lgan bu mavzu bizning vatanimiz O'zbekistonda ham dolzarbdir.

Tohir Malik o'zining "Odamiylik mulki" kitobida vatan haqida shunday fikrlarni bildirgan: Vatan har bir kishining o'z qalbidan vijdonidan boshlanadi. Ya'ni har bir kishining qalbida Vatanning jajji qiyofasi yashydi. Vatan –biz nafas olayotgan havodir. Vatanning bir zarrasi ekanini anglamoq kishi uchun iftixor va sharafdir. Vatanga muhabbatni jamlay olgan yurak faqat Odam bolasiga xosdir.

Vatanga muhabbat tushunchasini ikki ravishda o'rganish mumkin.

Birinchisi-jismoniy tarzda. Ya'ni tug'ilgan joy, bu hol barcha jonivorlarga xos, chumolidan torti filgacha o'zi tug'ilgan yemish yeydigan joyini avvalaydigan lozim bo'lsa jon-jahdi bilan himoya qiladigan makon. Ikkinchi tushuncha –faqat yuksak ong egasi insonga xos ruhiy yanada aniqroq aytsak, ma'naviy holatdir. Bu holat ko'proq qalbga, onggga, tuyg'uga bog'liqdir." [4, B. 903]. Duden lug'atida bu tushuncha quyidagicha izohlanadi: *Heimat* - bu "mamlakat, mamlakat yoki mamlakatning bir qismi, u erda inson tug'ilib o'sgan yoki doimiy yashashi tufayli o'zini o'z uydagidek his qiladigan joydir." [5, S. 680].

"Vatan" tushunchasini beradigan yana bir nemischa so'z - bu *Vaterland* ("otalar mamlakati", vatandir). *Vaterland* so'zi rasmiy ma'noda kelsa, *Heimat* yanada samimiy, hissiyotlarga bo'y bo'lgan tushunchadir.

"*Heimat*" so'zi "heim" so'zidan kelib chiqib - kimningdir uyi, (xavfsiz bo'lgan joy ma'nosini anglatadi). *Heim* - bu keng tarqalgan nemischa so'z bo'lib, (Mittelhochdeutsch-1050 yildan 1350 yilgacha bolgan vaqt) qadimdan qo'llaniladigan so'z bo'lib, nemischa *Heim* - "uy, vatan" kabi ma'nolarni anglatgan.

Shunday qilib, vatanning mavjudligi insonning asosiy aqliy ehtiyojlaridan biridir. Bu so'zbarcha tillarda mavjud bo'lib, har bir madaniyat o'ziga xos tarzda talqin qiladi. Germaniyada *Heimat* kontsepti o'ziga xos xususiyati uning katta buyuk millat bilan bog'liqligi, uning keng tarqalishi va milliy kontseptual sohaga kiritilishi nemis madaniyatining asosiy tushunchalaridan biriga bog'lashimizga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Jo'rayeva M.M. Fransuz va o'zbek ertaklarida modallik kategoriyasining lingvokognitiv, milliy-madaniyxususiyatlari. Monografiya. Fanlar akademiyasining "Fan" nashryoti. – Toshkent, 2016
2. Jo'rayeva M.M. Fransuz va o'zbek ertaklarida modallik kategoriyasining lingvokognitiv, milliy-madaniyxususiyatlari. Filolog fan diss Toshkent, 2017. –B. 45;48
4. Tohir Malik. Odamiylik mulki (Axloq kitobi) [903 bet].
5. Александров О. А., Андреева О. А. Универсальные концепты в когнитивной системе человека // Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2010. № 3 (7). С. 26-29.
6. Степанов Ю. С. Константы: словарь русской культуры. М.: Академический проект, 2004. 992 с.
7. Duden – Deutsches Universalwörterbuch / hrsg. von M. Wermke. 3., neu, bearb. und erw. Aufl. Mannheim: Dudenverlag, 1996. 1816 S.

INGLIZ VA O'ZBEK TILIDAGI BAXT VA BAXTSIZLIKNI IFODALOVCHI MAQOLLAR TAHLILI

Jumayeva O.I. (BuxDU)
Najmiyev M.M. (BuxDU talaba)

Maqol – xalq og'zaki ijodi, so'zga husn beradi, qisqa va lo'nda, obrazli, grammatik va mantiqiy tugal ma'noli hikmatli ibora. Maqollarda avlod-ajdodlarning hayotiy tajribalari, jamiyatga munosabati, tarixi, ruhiy holati, etik va estetik tuyg'ulari, ijobiy fazilatlarini mujassamlashgan. Asrlar mobaynida xalq orasida sayqallanib, ixcham va sodda poetik shaklga kelgan. Maqollar ichki qofiya bo'yicha topishmoqlarga o'xshab ketadi, asosan so'zlar ko'chma ma'noda bo'ladi va unda xulosa tugal bo'ladi. Maqollarda mavzu jihatdan nihoyatda boy va ular turli xil. Masalan: Omad, baxt, mehnat, sevgi, do'st, yurt, boylik, ahillik, donolik, ota-ona va boshqalari. Maqollarda antiteza hodisasi ko'p uchraydi. Masalan: "Kattaga hurmatda bo'l, kichikka izzatda bo'l". O'zbek adabiyotida boshidan oxirigacha masal va maqollarda yozilgan asarlar ham mavjud. Masalan: Gulxaniyning "Zarb ul masal" asari. Asarda keltirilgan maqolarga misollar. "Yaxshilar topib so'zlar", "Kichkina demang bizni, Ko'tarib uramiz sizni", "Qizni kim suymas, Qimizni kim ichmas"⁸⁰...

Xalq og'zaki ijodi bo'lmish maqollar turli xalqlarda turli xil bo'lishi mumkin lekin ular ma'no jihatdan bir-biriga yaqin. Keling *baxt va baxtsizlik* mavzusidagi maqollarni tahlil qilaylik.

⁸⁰ Maqollar. O'qituvchi nashriyoti. Toshkent-1972.18-19betlar